

METODA BADAŃ RÓWIEŚNICZYCH PEER RESEARCH: SPOSOBY NA DOKONANIE ZMIAN

SOS WIOSKI
DZIECIĘCE

SOS CHILDREN'S
VILLAGES
INTERNATIONAL

ncas
leavingcare.org

Zdjęcie: Lightpoet/Fotolia

Ten projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Ten materiał odzwierciedla jedynie stanowisko jego autorów a Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zawartych w nim informacji.

SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI

Centre for Child and Family Research

Centre for Child and Family Research (CCFR) jest jednostką badawczą, z siedzibą w Szkole Nauk Społecznych, Politycznych i Geograficznych na Uniwersytecie Loughborough w Anglii. Jednostka ta powstała w 2002 r. i prowadzi badania dzieci, rodzin i społeczności lokalnych. Badania prowadzone przez CCFR stanowią podstawę dla szerokiej gamy inicjatyw, w tym krajowych i międzynarodowych strategii wspierania dzieci potrzebujących pomocy. www.lboro.ac.uk/research/ccfr/

Catch 22

Catch 22 jest krajową organizacją charytatywną z siedzibą w Anglii. Jej celem jest pomoc młodzieży m.in. poprzez wspieranie jej w podejmowaniu decyzji dotyczących edukacji, kariery zawodowej, miejsca zamieszkania po opuszczeniu pieczy zastępczej. www.catch-22.org.uk

National Care Advisory Service

National Care Advisory Service (NCAS), wspierane przez Catch 22, ma swoją siedzibę w Anglii i posiada ponad 6 lat doświadczeń na szczeblu krajowym i międzynarodowym w tworzeniu badań typu peer research z osobami usamodzielniającymi się z opieki zastępczej. NCAS w prowadzeniu badań jest wspierane przez kadre akademicką oraz organizacje pozarządowe. NCAS prowadzi działania na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Celem tych badań jest tworzenie rozwiązań w oparciu o zasady Corporate Parenting (CP)¹. Zadaniem CP jest m.in. wspieranie usamodzielniającej się młodzieży. CP prowadzi również działania rzecznicze, aby uświadomić decydom jak ważne jest opracowanie i wdrażanie efektywnych programów usamodzielnienia wychowanków opieki zastępczej. www.leavingcare.org

SOS Children's Villages International

SOS Children's Villages International jest organizacją parasolową dla ponad 130 stowarzyszeń krajowych SOS Wioski Dziecięce. SOS Children's Villages to organizacja pozarządowa działająca na rzecz dzieci, których rodzice mają ograniczoną władzę rodzicielską lub zostali jej całkowicie pozbawieni. SOS Children's Villages podejmuje także działania rzecznicze mające na celu polepszenie sytuacji dzieci z pieczy zastępczej lub zagrożonych utratą opieki rodzicielskiej. www.sos-childrensvillages.org

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce jest częścią międzynarodowej organizacji SOS Children's Villages International i działa w Polsce od 1984r. Ma 1250 podopiecznych, opiekuje się dziećmi porzuconymi, osieroconymi i zagrożonymi utratą rodzicielskiej opieki.

Działając na polu opieki zastępczej Stowarzyszenie prowadzi 4 wioski dziecięce (w Biłgoraju, Kraśniku, Siedlcach i Karliniu), 3 Rodzinne Domy Czasowego Pobytu (2 w Biłgoraju i 1 w Ustroniu) oraz Dom Młodzieży w Lublinie i 3 Młodzieżowe Wspólnoty Mieszaniowe (w Kraśniku, Siedlcach i Koszalinie) dla usamodzielniającej się młodzieży.

Stowarzyszenie poprzez Programy Umocnienia Rodziny wspiera rodziny w kryzysie i działa na rzecz dzieci zagrożonych utratą opieki rodzicielskiej. 4 Programy Umocnienia Rodziny działają w 10 miejscowościach jako placówki wsparcia dziennego. Pracownicy Stowarzyszenia pomagają dzieciom odrabiać lekcje, realizować i rozwijać pasje i zainteresowania. Pracują z rodziną prowadząc poradnictwo oraz psychoedukację, by odkryć w rodzinie mocne strony i potencjał do zmiany. Uczą rodziców jak stawać się lepszymi rodzicami.

Stowarzyszenie prowadzi także działania rzecznicze, których celem jest poprawa sytuacji dzieci zagrożonych utratą pieczy rodzicielskiej oraz tych, które pieczę rodzicielską już utraciły. W ramach działań rzeczniczych Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce bierze udział w międzynarodowej kampanii I MATTER. Jej elementem jest projekt „Prawa dziecka w opiece zastępczej, od teorii do praktyki: nowe spojrzenie poprzez badania rówieśnicze”. Celem kampanii I MATTER jest zwrócenie uwagi na problemy osób usamodzielniających się z opieki zastępczej. www.wioskisos.org

W przypadku jakichkolwiek pytań w celu przeprowadzenia własnego badania typu peer research, prosimy o przesłanie zapytania drogą elektroniczną na adres:

ccfr@lboro.ac.uk, ncas@catch-22.org.uk lub lao@sos-kd.org – po angielsku lub info@sos-wd.org – po polsku.

1: Corporate Parenting oznacza instytucjonalną opiekę zastępczą prowadzoną przez instytucje lokalne. W jej ramach m.in. pracownik socjalny lub nauczyciel dziecka zostaje jego „mentorem”.

WSTĘP

Niniejsza publikacja powstała w oparciu o nasze doświadczenie wynikające z kilkunastu projektów badań rówieśniczych – peer research², prowadzonych we współpracy z dziećmi i młodzieżą. Jest to zbiór doświadczeń kadry akademickiej, organizacji pozarządowych i młodych ludzi, którzy byli zaangażowani w rozwój badań typu peer research za równo w Anglii, jak i w Albanii, Czechach, Finlandii i Polsce.

Publikacja prezentuje korzyści płynące z zastosowania tej metody badawczej. Przewiedzione są również wytyczne dotyczące projektowania badań typu peer research z zachowaniem wysokich standardów jakości, etyki i efektywności.

Projekty peer research, które stanowią podstawę do opracowania tej publikacji były realizowane we współpracy z dziećmi i młodzieżą z opieki zastępczej. Niemniej jednak, metodologia opisana przez autorów może mieć zastosowanie do prac z innymi grupami dzieci, młodzieży czy dorosłych.

W realizowanych przez nas projektach badań rówieśniczych kluczowe jest partnerstwo i współpraca z młodzieżą z opieki zastępczej. To oni są ekspertami i konsultantami, a nie tylko respondentami.

Założeniem prowadzonych przez nas badań peer research jest takie wsparcie młodych ludzi z opieki zastępczej, aby mogli oni wyrażać swoje opinie otwarcie, bez obaw i negatywnych ocen. Uczestnictwo młodzieży w badaniach w roli badaczy umożliwia nabycie przez nich nowych umiejętności (w tym interpersonalnych np. aktywnego słuchania), które będą przydatne w przyszłej pracy lub edukacji.

Raport z badań jest przygotowywany wspólnie z młodymi badaczami. Ta procedura gwarantuje, że to ich opinie i rekomendacje zostaną przekazane politykom i pracownikom instytucji odpowiedzialnych za tworzenie strategii i polityk na rzecz młodzieży.

2: Na potrzeby tej publikacji przyjęliśmy tłumaczenie „peer research” jako „badania rówieśnicze”. Inną próbą tłumaczenia tego terminu na j. polski jest „weryfikacja koleżeńska”. Zdajemy sobie sprawę, że za równo „weryfikacja koleżeńska”, jak i „badanie rówieśnicze” nie oddają w pełni angielskiego znaczenia słowa „peer”, które w tym kontekście oznacza: równy. Być może najbliższym określeniem byłaby „weryfikacja wzajemna” lub „badanie wzajemne”. W publikacji stosujemy zamiennie termin badania rówieśnicze i „peer research”.

SPIS TRESCI

- 04 PEER RESEARCH JAKO METODA BADAWCZA
- 06 DLACZEGO WARTO PROWADZIĆ BADANIA METODĄ PEER RESEARCH?
- 10 JAK Z SUKCESEM POSŁUGIWAĆ SIĘ METODĄ BADAŃ RÓWIEŚNICZYCH
- 11 WYZWANIA

Wydawca:

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce
Al. Wilanowska 309A, 02-665 Warszawa
Tel. 0 22 622 16 72, E-mail: info@sos-wd.org

SOS Children's Villages International
Programme Development
Hermann-Gmeiner-Straße 51, A-6020 Innsbruck, Austria

E-mail: info@sos-wd.org; ncas@catch-22.org.uk
www.sos-childrensvillages.org, www.leavingcare.org
Autorzy: Sharn Bowley, Raluca Verweijen –Slamescu
Współpraca: Clare Lushey, Emily Munro, Jo Dixon, Harriet Guhirwa
Tłumaczenie z języka angielskiego: Magdalena Tokarska
Redakcja merytoryczna wersji polskiej: Beata Kulig
Opracowanie graficzne i typografia: Simone Rechfelden
Zdjęcia: Fotolia; Archiwum SOS; Katerina Ilievskia

PEER RESEARCH JAKO METODA BADAWCZA

Metoda peer research angażuje wybranych członków danej grupy społecznej do roli badaczy. Realizując badanie metodą peer research, należy zapewnić udział przedstawicieli tej grupy w realizowanym badaniu już na etapie jego projektowania. Dla nas oznaczało to zaproszenie i zaangażowanie do współpracy w projektowanym badaniu grupy usamodzielniających się wychowanków opieki zastępczej. Brali oni udział w:

- **określeniu celów badania i hipotez badawczych;**
- **wyborze metodologii badawczej, łącznie z metodami zbierania danych;**
- **tworzeniu narzędzi badawczych (np. kwestionariusze wywiadu);**
- **określeniu i przygotowaniu próby badawczej;**

- **zebraniu danych (np. prowadzenie wywiadów przez badaczy rówieśniczych);**
- **analizie danych;**
- **przygotowaniu raportu;**
- **prezentacji wniosków i rekomendacji.**

Warunkiem sukcesu badań prowadzonych metodą peer research jest traktowanie młodzieży jako partnerów i konsultantów, stałe jej motywowanie do pracy na rzecz projektu, a także stałe wsparcie. Konieczna jest również współpraca z ośrodkiem naukowym, organizacjami pozarządowymi oraz władzami lokalnymi. Takie podejście zagwarantowało powodzenie projektów prowadzonych przez National Care Advisory Service za równo w Anglii, jak i w Albanii, Czechach, Finlandii i Polsce realizowanych we współpracy z krajowymi Stowarzyszeniami SOS Wioski Dziecięce.

STUDIUM PRZYPADKU: CORPORATE PARENTING³

Obecnie jest realizowane metodą peer research badanie jakości usług w ramach Corporate Parenting w Anglii, które finansuje Big Lottery. Członkami zespołu badawczego są młodzi ludzie, którzy dorastali w opiece zastępczej. Bazując na swoich doświadczeniach, pracują jako konsultanci na etapie projektowania badania, tworzenia narzędzi badawczych i wytycznych w zakresie rekrutacji respondentów. Współpracują oni z profesjonalnymi badaczami i kadrą akademicką. Również ankietery rekrutują się z grupy, która zostanie poddana badaniu. W ramach projektu 24 młodych ludzi, którzy dorastali w opiece zastępczej zostało przeszkolonych w zakresie zasad prowadzenia wywiadów ustrukturalizowanych. Przeprowadzono już 297 wywiadów. Respondentami były młode osoby dorastające w opiece zastępczej lub już usamodzielnione z opieki zastępczej. Jakość zebranych danych można ocenić jako dobrą i zadowalającą.

Jednocześnie dzięki szkoleniu dla badaczy rówieśniczych, a następnie przeprowadzaniu wywiadów, młodzi badacze nabyli wiele umiejętności społecznych, które umożliwiły im za równo rozwój osobisty, jak i przyczyniły się do wzrostu ich możliwości na rynku pracy.

Badacze rówieśniczy zwracali także uwagę na to, jak ważną dla nich była możliwość prowadzenia wywiadów z osobami o podobnych doświadczenia życiowych.

Refleksje młodych badaczy potwierdzają znaczenie starannego przeszkolenia i przygotowania ich do tej roli oraz znaczenie wsparcia gwarantowanego w trakcie trwania projektu.

Pozytywne doświadczenia za równo młodych członków zespołu projektowego, jak i badaczy rówieśniczych podkreślają znaczenie podmiotowego traktowania młodzieży jako ekspertów i konsultantów.

www.leavingcare.org

³: Corporate Parenting patrz przypis 1.

DLACZEGO WARTO PROWADZIĆ BADANIA METODĄ PEER RESEARCH?

„Jako badacz rówieśniczy w Right2BeCared4, muszę przyznać, że najbardziej motywującą dla mnie częścią było przeprowadzanie rozmów z osobami usamodzielniającymi się z opieki zastępczej. Sam również jestem osobą usamodzielniającą się. Wiedziałem, że dzięki temu badaniu młodzi ludzie dostali możliwość wypowiedzenia się, podzielenia się swoimi spostrzeżeniami na temat przejścia z opieki do samodzielności – dla mnie to było nagrodą w naszym dwuletnim projekcie.”

Badacz rówieśniczy, projekt Right2BeCared4

Zalety metody badań rówieśniczych – peer research:

1. ZDECYDOWANIE MNIEJSZY DYSTANS MIĘDZY PROWADZĄCYM WYWIAD A RESPONDENTEM

Metoda peer research jest odpowiedzią na problemy wynikające z ewentualnego braku równowagi w wywiadach przeprowadzanych przez osobę dorosłą lub zawodowego badacza z młodzieżą. Młodzi respondenci, z którymi mieliśmy okazję rozmawiać, czują się bardziej komfortowo i są bardziej otwarci, kiedy wywiad przeprowadza z nimi rówieśnik, aniżeli osoba dorosła.

2. MOC EMPATII

Badaczy rówieśniczych i respondentów łączy z pewnością jeden czynnik: doświadczenie opieki zastępczej. Właśnie to doświadczenie, jak również empatia badaczy stanowią o wyjątkowości metody peer research.

3. WIĘKSZY WGLĄD W PRZEDMIOT BADANIA

Osoby usamodzielniające się z opieki zastępczej, które zostały zaangażowane w prace projektowe współpracują jako konsultanci i eksperci z zakresu doświadczeń młodzieży w pieczy zastępczej, dzielą się oni doświadczeniem, którego większość zawodo-

wych badaczy nie posiada (Smith et al. 2002). Poza tym, jako członkowie zespołu projektowego, mają możliwość wyrażania opinii, dopytywania, wysuwania i kwestionowania hipotez badawczych oraz ponoszą współodpowiedzialność za proces badawczy. Metoda peer research umożliwia stworzenie rzeczywistego partnerstwa pomiędzy zawodowymi badaczami i kadrą akademicką a osobami będącymi członkami grup, które mają zostać poddane badaniu.

4. MOŻLIWOŚCI POZYSKANIA UMIEJĘTNOŚCI BADAWCZYCH ORAZ ŻYCIOWYCH

Badacze rówieśniczy nie posiadają tych umiejętności i wiedzy, co badacz akademicki, niemniej jednak współpraca młodych ludzi i zawodowców, połączenie umiejętności i wiedzy z unikalnym doświadczeniem umożliwia zbudowanie trwałego partnerstwa. Metoda badań rówieśniczych to dla usamodzielniającej się młodzieży możliwość nabycia nowych umiejętności. Poza pozyskiwaniem wiedzy nt. prowadzenia badań społecznych oraz poznaniem technik przeprowadzania wywiadów, młodzi ludzie rozwijają asertywność, zdobywają doświadczenie pracy w grupie i zarządzania czasem. Są to umiejętności które będą przydatne w życiu codziennym.

„Mój pierwszy wywiad zapadł mi w pamięć jako niezwykle stresujące doświadczenie. Bałem się, że osoby z którymi miałem prowadzić wywiady nie będą chciały ze mną rozmawiać, nie będą chciały dzielić się ze mną swoimi przemyśleniami. Jednak z każdym kolejnym wywiadem stres mijał a same wywiady okazały się być interesującymi rozmowami. Osoby, z którymi rozmawiałem ochoczo odpowiadały na zadawane przeze mnie pytania, jako że wszystkie takie pytania związane były z ich własnym życiem i doświadczeniem.”

Badacz rówieśniczy, I Matter Peer Research

“Zaangażowanie Devon w badania metodą peer research pozwoliło nam uświadomić sobie zalety tej metody i stopień jej przydatności. Dla ludzi młodych, będących częścią projektu, była to okazja nabycia nowych umiejętności, które pomogły im w przygotowaniu się do ich przyszłego dorosłego życia oraz możliwość spędzenia czasu w bardzo przyjemny

sposób. W chwili obecnej chcemy stworzyć własną grupę badaczy rówieśniczych, którzy zaangażują się ocenę naszych usług oraz będą pracować z nami nad usprawnieniem świadczonych przez nas usług.”

Ian Stewart-Watson, kierownik operacyjny – usługi trwałości i przejścia, Devon, Anglia; badanie Corporate Parenting

5. RZECZNICTWO

Opisywana metoda umożliwia młodym ludziom uczestnictwo w promocji wyników badania i spotkania z osobami, od których zależy rozwój strategii i polityki dotyczącej usamodzielniających się wychowanków opieki zastępczej. Dajemy młodzieży możliwości bycia rzecznikiem we własnej sprawie. Możliwość działania na rzecz pozytywnych zmian jest kluczem do pełnego sukcesu badań typu peer research.

Działania rzecznicze, w których uczestniczą młodzi ludzie są także okazją do nabywania i rozwijania przez nich umiejętności przydatnych za równo w życiu codziennym, jak i zawodowym.

STUDIUM PRZYPADKU: EWALUACJA RIGHT2BCARED4 ORAZ STAYING PUT

Rząd w Anglii zlecił przeprowadzenie ewaluacji dwóch programów: Right2BeCared4 oraz Staying Put, za pomocą metody peer research. Celem obu ewaluacji było określenie czynników wpływających na efektywność programów skierowanych do młodzieży usamodzielniającej się z opieki zastępczej. Młodzi badacze rówieśniczy zostali zaproszeni do uczestnictwa w programie ewaluacji prowadzonej przez rząd Anglii. Dzięki temu przyczynili się do rozwoju strategii i działań na rzecz efektywnego usamodzielnienia. Byli zaangażowani w tworzenie pytań badawczych, przeprowadzanie wywiadów, analizę danych oraz przygotowanie raportów.

obejmujących tematy, które są przedmiotem ich doświadczeń życiowych. Dużo satysfakcji dała im praca związana z upowszechnianiem wyników badania i rekomendacji, które wprowadzone w strategię pracy z usamodzielniającą się młodzieżą będą miały pozytywny wpływ na rzeczywistości i przełożą się na zmianę sytuacji młodzieży usamodzielniającej się z pieczy zastępczej.

„Praca w charakterze badacza rówieśniczego była ekscytującą, niezwykłą możliwością zdobycia wiedzy. Umożliwiła mi również podbudowanie mojej pewności siebie.”

Badacz rówieśniczy, ewaluacja Staying Put

Poza korzyściami z badania wynikającymi dla badaczy rówieśniczych, sam proces ewaluacji był pełniejszy dzięki zatrudnieniu ekspertów i konsultantów, jakimi są usamodzielniający się wychowankowie opieki zastępczej.

„Byliśmy zaangażowani do każdego etapu badań, to podobało się wielu młodym osobom, jako że było to dla nich nowe doświadczenie.”

Badacz rówieśniczy, ewaluacja projektu Right2BeCared4

Młodzi badacze zostali przeszkoleni w zakresie zasad prowadzenia wywiadów, dowiedzieli się m.in. o zasadzie poufności, wadze uzyskania zgody respondenta na wywiad i wykorzystanie zebranych informacji, ochronie danych osobowych i zasadach bezpieczeństwa, których muszą przestrzegać. Badacze rówieśniczy spotykali się na sesjach celem omówienia przeprowadzonych już wywiadów, analizowali jakość uzyskanych danych.

„Przygotowanie i szkolenie, jakie otrzymałem, spełniło wszelkie moje oczekiwania i wiedziałem czego mogę się spodziewać.”

Badacz rówieśniczy, ewaluacja Right2BeCared4

W trakcie całego procesu zbierania danych byli wspierani przez pracowników zespołu projektowego oraz pracowników lokalnych organizacji udzielających pomocy.

Informacja zwrotna uzyskana od badaczy rówieśniczych pokazuje, że docenili oni możliwość nabycia nowych umiejętności i uczestniczenia w badaniach

STUDIUM PRZYPADKU: BADANIA RÓWIEŚNICZE – KAMPANIA I MATTER

„Najważniejszą dla mnie korzyścią wynikającą ze stosowania metody peer research, jest sama nauka jakiej doświadczamy. W projekcie wszyscy jesteśmy uczniami. Młodzi ludzie, którzy biorą udział w pracach projektowych zyskują umiejętności na całe życie lub uczą się o swoich prawach. Przedstawiciele kadry akademickiej poznają rzeczywistość, której nigdy w sposób bezpośredni nie doświadczyli, z perspektywy osób, które takie doświadczenia miały. Natomiast decydenci uczą się jak ważne jest posiadanie kluczowych informacji z pierwszej ręki od osób doświadczających skutków podejmowanych przez nich decyzji.”

Raluca Verweijen-Slarnescu, kierownik projektu badań rówieśniczych w ramach kampanii I Matter, SOS Children's Villages International, Wiedeń, Austria.

Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce prowadzi kampanię I Matter od roku 2009. Jest to międzynarodowa kampania rzecznicza realizowana w ponad 20 krajach Europy i Azji Środkowej. Kampania jest prowadzona również w Polsce, gdzie koordynuje ją Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce. Jej celem jest zwrócenie uwagi na reguły dotyczące usamodzielniania młodzieży z opieki zastępczej w poszczególnych krajach i promowanie standardów pozwalających na dobre wejście w samodzielność, jak również standardów wspierania już usamodzielnionych wychowanków opieki zastępczej.

Zdjęcie: Andriy Petrenko/Fotolia

W roku 2011 SOS Children's Villages International rozpoczęło realizację dwuletniego projektu „Prawa dziecka w opiece zastępczej, od teorii do praktyki: nowe spojrzenie poprzez badania rówieśnicze”. Projekt jest realizowany w Albanii, Czechach, Polsce i Finlandii poprzez stowarzyszenia krajowe SOS Wioski Dziecięce.

Cele projektu:

- wzrost wiedzy o problemach usamodzielniających się młodych ludzi;
- wsparcie i zaangażowanie młodych ludzi;
- działania na rzecz polepszenia prawa i praktyki dotyczącej ostatniego etapu opieki zastępczej, jakim jest usamodzielnienie;

Przy wsparciu merytorycznym udzielonym przez National Care Advisory Service, przeszkolono 40 młodych osób (po ok. 10 osób w każdym kraju) do pracy w charakterze badacza rówieśniczego. Wywiady zostały przeprowadzone prawie z 400 młodymi osobami, które usamodzielniły się lub wciąż usamodzielniają się z opieki zastępczej, celem poznania ich doświadczeń związanych z procesem usamodzielnieniem się.

Podstawą do wywiadu był ustrukturyzowany kwestionariusz wywiadu. Założenia dla tego kwestionariusza zostały stworzone przez 10 młodych ludzi ze wspomnianych krajów. Raport końcowy projektu zawiera rekomendacje dla decydentów w każdym kraju w zakresie możliwości ulepszenia praktyk usamodzielniania oraz prawa krajowego określającego zasady usamodzielnienia. Rekomendacje młodych ludzi zaangażowanych w projekt zostaną przekazane Komisji Europejskiej jesienią 2012 r. Projekt „Prawa dziecka w opiece zastępczej, od teorii do praktyki: nowe spojrzenie poprzez badania rówieśnicze” jest współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej.

www.sos-childrensvillages.org
www.wioskisos.org

Ten projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Ten materiał odzwierciedla jedynie stanowisko jego autorów a Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zawartych w nim informacji.

JAK Z SUKCESEM POSŁUGIWAĆ SIĘ METODĄ BADAŃ RÓWIEŚNICZYCH

„Metoda peer research jest wyjątkowa pod jednym kątem – badacze rówieśnicy przebyli taką samą drogę jak młode osoby, z którymi prowadzą wywiady. Ważne jest jednak również to, że ich praca wspierana jest przez doświadczonych badaczy”

Mike Stein, Profesor, Uniwersytet York, Anglia

Zdjęcie: PopsawFotoBla

Nasze doświadczenia wskazują, że dla sukcesu badań rówieśniczych konieczne jest przestrzeganie następujących zasad:

JASNE ZASADY ZAANGAŻOWANIA MŁODYCH LUDZI W PROJEKT BADAWCZY

Zanim młode osoby zostaną zaproszone do pracy w ramach projektu, konieczne jest określenie celu dla ich działań na rzecz projektu, przygotowanie kalendarza pracy projektu, roli, która im zostanie powierzona i obowiązków z niej wynikających. Równie ważne są zasady wspierania młodych ludzi w trakcie trwania projektu. Młody człowiek musi wiedzieć, jakie są jego zadania, w jakim czasie ma się z nich wywiązać, jakie przejdzie szkolenia i jakiego typu wsparcie otrzyma. Brak jasnej i pełnej informacji przekazywanej młodzieży na etapie zapraszania jej do projektu, może negatywnie odbić się na jej zaangażowaniu w projekt, a tym samym na realizację projektu w ogóle.

WYBÓR BADACZY RÓWIEŚNICZYCH

Niezależnie od młodych ludzi zaproszonych do pracy w zespole projektowym, prowadzi się poszukiwania badaczy rówieśniczych, którzy będą prowadzili wywiady. Należy jasno określić profil badacza, zwracając szczególną uwagę na jego umiejętności nawiązywania kontaktów, pewność siebie, a także gotowość długofalowego zaangażowania oraz motywację. Warto przekazać młodym ludziom informacje o korzyściach, które płyną z uczestnictwa w projekcie dla ich osobistego rozwoju.

PRZYGOTOWANIE I SZKOLENIE BADACZY RÓWIEŚNICZYCH

Przygotowanie i szkolenie badaczy, którzy będą przeprowadzali wywiady, to kluczowe elementy każdego

projektu typu peer research. Szkolenie obejmuje przedstawienie informacji na temat projektu, jak również – w formie warsztatowej - techniki przeprowadzania wywiadów. Powinno ono być przeprowadzone w sposób rzetelny, zmuszający do myślenia i sprawiający przyjemność. Celem jest upewnienie się, że młodzi ludzie posiadają odpowiednie umiejętności i pewność siebie pozwalające do uczestniczenia w projekcie.

WSPARCIE BADACZY RÓWIEŚNICZYCH

Młodzi ludzie potrzebują odpowiedniego wsparcia w trakcie trwania procesu badawczego. Zaangażowanie w badanie, łącznie z prowadzeniem wywiadów, może być wyczerpujące, natomiast młodzi badacze muszą mieć możliwość uzyskania wsparcia ze strony koordynatora projektu czy opiekuna, tak aby móc wyrazić swoje obawy lub po prostu uzyskać potwierdzenie, że wywiad przebiegł pomyślnie. Nie można oczekiwać od młodych ludzi samowystarczalności i tego, że sami będą nawzajem się wspierali. Muszą oni mieć osobę, do której mogą się zwrócić po poradę, informację i wsparcie. Dobrą praktyką jest wspieranie badaczy poprzez superwizję.

PARTNERSTWO

Warunkiem sukcesu projektów peer research, które prowadziliśmy jest partnerstwo i współpraca pomiędzy młodzieżą zaangażowaną w projekt, a pozostałymi partnerami projektu, tj. organizacją koordynującą projekt, organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w projekt, władzami lokalnymi oraz przedstawicielami świata nauki. Partnerzy wnoszą do projektu różny zakres wiedzy specjalistycznej i doświadczenia. Ta różnorodność wzmacnia i wzbogaca badania prowadzone metodą peer research.

ZAPEWNIENIE ODPOWIEDNIEGO FINANSOWANIA

Metoda ta wymaga zapewnienia odpowiednich funduszy. Finansowanie powinno obejmować szkolenie badaczy, pokrycie kosztów podróży badaczy w celu przeprowadzenia wywiadów, koszty zatrudnienia personelu wspierającego badaczy, koszty związane z nadzorowaniem procesu badawczego. Należy również rozważyć wynagrodzenie dla badaczy oraz drobne upominki dla respondentów. Zaangażowanie młodych ludzi do projektu nie jest tanie, ale rezygnacja z ww. elementów nie powinna stanowić podstawy do redukcji kosztów.

RAMY CZASOWE

Nasze doświadczenie wskazuje, że w przypadku zaangażowania młodych ludzi w badanie, konieczne jest uwzględnianie szerokich ram czasowych. Za równo na moduł szkoleniowy, okres rekrutacji respondentów i prowadzenie wywiadów, jak i na przegląd i analizę wyników oraz współpracę badaczy w przygotowywaniu raportu. Ramy czasowe powinny być realistyczne, tak aby młodzi ludzie mogli bez problemu uczestniczyć w badaniu.

ETYKA I BEZPIECZEŃSTWO

Wszelkie projekty peer research powinny być zgodne z wytycznymi etyki w badaniach społecznych. Bezpieczeństwo badaczy rówieśniczych jest zawsze na pierwszym miejscu – żaden wywiad nie jest wart utraty poczucia bezpieczeństwa przez badacza. Młodzi badacze muszą o tym wiedzieć.

WYZWANIA

Realizując projekt metodą peer research należy wziąć pod uwagę następujące czynniki.

Zaangażowanie młodych ludzi w badanie w charakterze badaczy rówieśniczych jest ekscytującą okazją do nauki za równo dla nich, jak i dla profesjonalnych badaczy i naukowców. Pamiętając jednak, że badacze rówieśniczy nie posiadają doświadczenia w prowadzeniu wywiadów (w przeciwieństwie do zawodowych badaczy), trzeba brać pod uwagę możliwość uzyskania danych różnej jakości. Wyeliminowanie tego zagrożenia jest możliwe, jeśli zostaną spełnione kryteria odnoszące się do rekrutacji badaczy, jakości szkolenia oraz opracowane zostaną jasne wytyczne dotyczące zasad rekrutacji respondentów i ich kwalifikacji do badania.

Podnoszono wiele kwestii związanych z efektywnością procesu rekrutacji i prowadzenia wywiadów oraz jakością uzyskiwanych danych, w szczególności ich wiarygodnością i rzetelnością. Nie jest możliwe, aby młode osoby zaangażowane jako badacze rówieśniczy, posiadały takie same umiejętności oraz stopień wiedzy specjalistycznej, jak wyszkoleni i doświadczeni badacze i naukowcy (Smith et al. 2002). Biorąc pod uwagę fakt, że badacze rówieśniczy są również członkami badanej grupy, mogą posiadać własne pomysły na prowadzenie wywiadu, czy sposób zadawania pytań, a następnie przedstawienie zebranych danych. Aby uniknąć takich sytuacji, przez cały czas trwania projektu wymagany jest monitoring prowadzonego projektu, stałej komunikacji z badaczami oraz doszkalanie z zasad prowadzenia wywiadów tych z nich, którzy tego wymagają (Clark, 2004; Burns i Schubotz, 2009). Nasze doświadczenie pokazuje, że jest to nie tylko możliwe, ale że możliwe jest również uzyskanie dobrych wyników.

Bibliografia:

Burns, S., Schubotz, D.(2009) Demonstrating the Merit of Peer Research Process: A Northern Ireland Case Study. Field Methods, 21, pp. 309-326.

Clark, J. (2004) Participatory Research with Children and Young People: Philosophy, Possibilities and Perils. Action Research Expeditions, 4, pp. 1-18.

Smith, R., Monaghan, M., Broad, B. (2002) Involving Young People as Co-Researchers: Facing up to the Methodological Issues. Qualitative Social Work, 1, pp. 191-207.

DOM PEŁEN MIŁOŚCI DLA KAŻDEGO DZIECKA

SOS WIOSKI
DZIECIĘCE

SOS CHILDREN'S
VILLAGES
INTERNATIONAL

ncas
leavingcare.org

Nasze wspólne, ponad sześcioletnie doświadczenie w pracy z badaczami rówieśniczymi w różnych projektach ukazuje skuteczność podejścia peer research jako metody badawczej. Wszystkie osoby zaangażowane w proces badawczy zmuszone były do ciągłego przyswajania nowej wiedzy. Szkolenia, wsparcie i czynności badawcze ewoluowały oraz zostały dopasowane tak, aby spełniać potrzeby poszczególnych badań i badaczy rówieśniczych.

Niniejsza publikacja przedstawia korzyści płynące z wdrożenia podejścia peer research a także prezentuje jak właściciele wdrażać tę metodologię a także jakie wyzwania i doświadczenia były naszym udziałem. Metoda ta umożliwia zebranie danych odpowiedniej jakości, jak również wspiera dzieci i młodych ludzi, w prezentacji ich punkt widzenia, rozwija ich umiejętności i angażuje w działania rzecznicze.